

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
« 07 » вересня 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 0101 Педагогічна освіта
Спеціальність 5.01010601 Соціальна педагогіка

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма № 1981
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)

« » 2016 р.

Київ – 2016 рік

Робоча програма з дисципліни «Історія української культури» для студентів галузі знань 0101 Педагогічна освіта, спеціальності 5.01010601 Соціальна педагогіка.

Розробники: Москаленко О.А., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства

Протокол від «29» серпня 2016 року № 1

Голова циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства (Н.К.Бурдіна)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 2</p> <p>Модулів – 2</p> <p>Змістових модулів – 2</p> <p>Загальна кількість годин – 72</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3</p>	<p>Галузь знань 0101 Педагогічна освіта</p> <p>Спеціальність 5.01010601 Соціальна педагогіка</p> <p>Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 4</p> <p>Семестр: 7</p> <p>Аудиторні заняття: 40 год., з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 18 год.</p> <p>Семінарські заняття: 10 год.</p> <p>Індивідуальні заняття: 8 год.</p> <p>Модульний контроль: 4 год.</p> <p>Самостійна робота: 32 год.</p> <p>Вид контролю: <u>екзамен</u></p>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія української культури» є ознайомлення студентів з особливостями виникнення та джерелами формування української культури, особливостями її розвитку на різних етапах історії України, з'ясування сутнісних ознак духовної культури нашого народу, її гуманістичної спрямованості, відкритості перед культурами інших народів, глибокого демократизму, творчого характеру. Навчити студентів вільно оперувати сучасними концептами історичної культурології та широким фактологічним матеріалом.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості становлення та розвитку української культури на різних етапах української історії.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія української культури» є:

- ✓ ознайомити студентів із складовими української національної культури та їх особливостями;
- ✓ дати поняття про витoki української культури та визначити подальші віхи її розвитку;
- ✓ дати визначення основних історичних законів, категорій та понять;
- ✓ визначити місце курсу “Історія української культури” серед інших суспільно-гуманітарних дисциплін та основні етапи становлення та розвитку національної історії;
- ✓ сформулювати уявлення про основні історичні періоди розвитку української культури.

В результаті вивчення дисципліни у студента мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- здатність визначати, аналізувати, узагальнювати знання та уявлення в царині народного і професійного мистецтва, культурних надбань минулого й сучасного України.
- готовність характеризувати українське мистецтво як ядро художньої культури, що розвивається під впливом конкретного соціально-історичного процесу;
- здатність співвідносити культурні надбання українського народу з певним етапом історичного процесу.
- вміння грамотно аналізувати та оцінювати найважливіші досягнення української, культури; орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного українського суспільства;
- здатність організовувати та створювати моделі толерантної поведінки і конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу та людської цивілізації.
- готовність застосувати засоби та технології інтеркультурної взаємодії; розроблення та реалізація стратегії діяльності, поведінки та кар'єри в міжкультурному суспільстві.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Феномен української культури – історична ретроспектива

Лекція 1. Феномен української культури. Джерельна база та методологічні засади її вивчення (2 год.)

Етимологія, Предмет, об'єкт та завдання курсу історія української культури. Джерельна база та методологічні засади вивчення історії української культури. Культура – суспільний і духовний феномен. Взаємодія світової та національної культури. Українська культура як соціокультурний феномен, її особливості, характерні риси й ознаки

Основні поняття теми: джерела історії, методологія, дослідження.

Лекція 2. Витоки української культури. Історія української культурологічної думки (2 год.)

Історичні передумови виникнення та джерела формування української культури
Етногенез українського народу як нової історичної спільноти. Міграційна й автохтонна теорії походження предків українців

Матеріальна та духовна культура східнослов'янських племен дохристиянської Русі

Основні поняття теми: курган, Товста могила, Скіфія, археологічна культура, Золота пектораль, спільнота, нція, народ.

Семінар 1. Феномен української культури. Джерельна база та методологічні засади її вивчення (2 год.)

Лекція 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (2 год.)

Запровадження християнства у Київській Русі, його вплив на духовну культуру. Взаємозв'язок давньоруської культури з культурою Візантії.

Розвиток писемності й освіти, утвердження церковнослов'янської мови як літературної мови Київської Русі. Перекладна та паломницька література. Остромирове Євангеліє (1056–1057 рр.) – визначна пам'ятка духовної культури.

Архітектура й образотворче мистецтво Київської Русі. Мозаїки та фрески. Іконописання. Особливості давньоруського малярства. Ювелірне мистецтво. Музика. Історичне значення культури Київської Русі.

Галицько-Волинська Русь як культурна спадкоємниця культури Київської Русі. Духовна культура. Архітектура. Іконописні традиції. Мініатюри. Декоративне й ужиткове мистецтво. Галицько-Волинський літопис.

Основні поняття теми: християнство, культура, білокам'яна забудова, десятинна церква, семибанні купола, білокам'яна забулова.

Лекція 4. Культура періоду становлення української народності (XIV–XV ст.) (2 год.)

Особливості соціокультурної ситуації в Україні у польсько-литовську добу

Етнокультурні процеси в Україні. Престиж і роль української мови. Література. Поява перших перекладів. Усна народна творчість.

Українське передвідродження: відгуки ідей Ренесансу та гуманізму в Україні. Олельковецький ренесанс 40-70-х років XV ст.

Поширення ідей раннього гуманізму в Україні: Юрій Дрогобич (Г. Котермак), Павло Русин, Станіслав Оріховський.

Основні поняття теми: ренесанс, гуманізм, консолідація, дезінтеграція, соціокультурний феномен.

Семінар 2. Історичні передумови виникнення та джерела формування української культури (2 год).

Змістовий модуль II Українська культура в контексті світової спадщини

Лекція 5. Український Ренесанс на ниві духовної культури (XVI – перша половина XVII ст.) (2 год.)

Український Ренесанс у духовній культурі, його особливості

Розвиток освіти та наукових знань в Україні. Культурно-просвітницька діяльність братських шкіл

Архітектура і образотворче мистецтво. Золотий вік Львівського архітектурного ренесансу

Музична культура і театральне мистецтво України епохи Ренесансу

Основні поняття теми: братські школи, єзуїтські колегіуми, мистецтво, ігрова концепція культури, архітектура.

Лекція 6. Культура України епохи Бароко та доби Просвітництва (друга половина XVII–XVIII ст.) (2 год.)

Культура Козацької держави та її самобутні риси

Розвиток освіти і наукових знань. Культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії

Українське бароко в літературі, архітектурі та образотворчому мистецтві

Музична культура і театральне мистецтво.

Основні поняття теми: бароко, просвітництво, рокко, академія, клір, богослів'я.

Семінар 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (2 год).

Лекція 7. Національно-культурне відродження в Україні кінця XVIII – початку XX ст. Український романтизм (2 год.)

Генеza та періодизація національно-культурного відродження в Україні

Дворянський період українського національно-культурного відродження, його особливості

Народницький період національно-культурного відродження. Суспільно-політична діяльність Кирило-Мефодіївського братства

Національно-культурне відродження в Галичині ХІХ ст. Культурно-просвітницька діяльність “Руської Трійці”

Модерністський період національно-культурного відродження, його характерні риси й ознаки

Основні поняття теми: Книга буття українського народу, самодержавство, модернізм, відродження.

Семінар 4. Культура України епохи Ренесансу, Бароко та доби Просвітництва (друга половина ХV-ХVІІІ ст.) (2 год)..

Лекція 8. Духовна культура України ХХ ст. (2 год.)

Періодизація української культури ХХ ст., тенденції її розвитку

Здобутки української культури в першій чверті ХХ ст.

“Розстріляне відродження” 20–30 років та його трагічні наслідки для української культури.

Творчість діячів української культури в еміграції.

Основні поняття: розстріляне відродження, замовчування, національна спілка письменників України.

Лекція 9. Культура України в умовах нової соціально-політичної реальності (90-і роки ХХ – початок ХХІ ст.) (2 год.)

Особливості соціокультурних процесів у незалежній Україні.

Основні чинники, тенденції та риси сучасної української культури.

Художня культура та її особливості. Феномен масової культури.

Основні поняття: Боді арт, Арт-фемінізм, абстракціонізм, Живопис кольорового поля, Комп'ютерне мистецтво, Концептуальне мистецтво, Флуксус

Семінар 5. Українська культура кінця ХVІІІ – початку ХХ ст. Національно-культурне відродження в Україні (2 год).

Навчально-методична карта дисципліни «Історія української культури»

Разом: 72 год., лекції – 18 год., семінарські заняття – 10 год., індивідуальна робота – 8 год., самостійна робота – 32 год., підсумковий контроль – 4 год.

Модуль	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль II				
Тема модуля	Феномен української культури – історична ретроспектива				Українська культура в контексті світової спадщини				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Дати									
Теми лекцій	Феномен української культури. Джерельна база та методологічні засади її вивчення	Витоки української культури. Історія української культурологічної думки	Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	Культура періоду становлення української народності (XIV – XV ст.)	Український Ренесанс на ниві духовної культури (XVI – перша половина XVII ст.)	Культура України епохи Бароко та доби Просвітництва (друга половина XVII-XVIII ст.)	Національно-культурне відродження в Україні кінця XVIII – початку XX ст. Український романтизм	Духовна культура України XX ст.	Культура України в умовах нової соціально-політичної реальності (90-і роки XX – початок XXI ст.)
Теми семінарських занять		Семінар 1. Феномен української культури. Джерельна база та методологічні засади її вивчення (2 год).		Семінар 2. Історичні передумови виникнення та джерела формування української культури (2 год).		Семінар 3. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства (2 год).	Семінар 4. Культура України епохи Ренесансу, Бароко та доби Просвітництва (друга половина XV-XVIII ст.) (2 год)..		Семінар 5. Українська культура кінця XVIII – початку XX ст. Національно-культурне відродження в Україні (2 год)
Самостійна робота	Табл. 6.				Табл. 6				
ІНДЗ	Табл. 7.1.								
Види поточного контролю				МКР					МКР
Підсумковий контроль	Екзамен								

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семинари	Індивідуаль на робота	Самостійна робота	Підсумкови й контроль
Змістовий модуль I. Феномен української культури історична ретроспектива								
1	Феномен української культури. Джерельна база та методологічні засади її вивчення.	8	4	2		2	4	
2	Історія української культурологічної думки. Витоки української культури	8	4	2	2		4	
3	Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	8	4	2		2	4	
4	Культура періоду становлення української народності (XIV–XV ст.)	10	6	2	2		4	2
	Разом	34	18	8	4	4	16	2
Змістовий модуль II. Українська культура в контексті світової спадщини								
5	Український Ренесанс на ниві духовної культури (XVI – перша половина XVII ст.)	4	2	2			2	
6	Культура України епохи Бароко та доби Просвітництва (друга половина XVII-XVIII ст.)	8	4	2	2		4	
7	Національно-культурне відродження в Україні кінця XVIII – початку XX ст. Український романтизм	8	4	2	2		4	
8	Духовна культура України XX ст.	6	4	2		2	2	
9	Культура України в умовах нової соціально-політичної реальності (90-і роки XX – початок XXI ст.)	12	8	2	2	2	4	2
	Разом	38	22	10	6	4	16	2
	Всього	72	40	18	10	8	32	4

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Феномен української культури. Джерельна база та методологічні засади її вивчення.	2
2	Історичні передумови виникнення та джерела формування української культури	2
3	Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	2
4	Культура України епохи Ренесансу, Бароко та доби Просвітництва (друга половина XV-XVIII ст.).	2
5	Українська культура кінця XVIII – початкуXX ст. Національно-культурне відродження в Україні.	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Еволюція поглядів на українську культури в історії українознавства.	4
2	Особливості формування давньоукраїнської народності.	4
3	Культура України епохи Бароко та доби Просвітництва (друга половина XVII-XVIII ст.).	4
4	Умови розвитку культури XVI- XVIIст.	4
5	Українська культура кінця XVIII – початкуXX ст. Національно-культурне відродження в Україні.	2
6	Культурне життя в Україні другій половині XIX ст.	4
7	Фольклор та декоративно-ужиткове мистецтво	4
8	Духовна культура України XX ст.	2
9	Сучасна українська культура, перспективи її розвитку	4
	Разом	32год.

7. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Історія української культури» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у європейську (рейтингову) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи
1. Відвідування лекцій	1
2. Відвідування семінарів (практичних)	1
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10
6. Опрацювання фахових джерел	10
8. Виконання модульної контрольної роботи	30
9. Виконання тестового контролю (експрес-контролю)	10

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповідь, повідомлення, дискусія.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Шкала оцінювання засвоєння студентом навчального матеріалу

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу, з, можливими незначними недоліками.
B	82-89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69-74	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною

		кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань (умінь), з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з можливістю повторного прослуховування досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

8. РОЗРАХУНОК БАЛІВ

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	обов'язкова кількість виконаних завдань за курс	максимальна кількість балів за всі види роботи
1. Відвідування лекцій	1	9	9
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	5	5
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	5	25
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10	2	20
6. Виконання модульної контрольної роботи	25	2	50
Всього			139
Коефіцієнт		2,31	

9. Методичне забезпечення

- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

Очікувані результати:

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Історія української культури» студент:

- характеризує історичні передумови зародження та розвитку провідних стилів українського мистецтва, періоди розвитку української культури;
- висловлює судження про національні та культурні особливості українського мистецтва, праці, побуту;
- орієнтується в різноманітних мистецьких напрямках, стилях, жанрах української культури тощо, називає характерні риси, визначає найяскравіших представників;
- розпізнає види мистецтва, їх підвиди; жанри різних видів мистецтва та національні традиції, називає їхні характерні риси;
- характеризує українське мистецтво як ядро художньої культури, що розвивається під впливом конкретного соціально-історичного процесу;
- співвідносить культурні надбання українського народу з певним етапом історичного процесу.
- грамотно аналізує та оцінює найважливіші досягнення української культури; орієнтуватися в культурному та духовному контексті сучасного українського суспільства;
- створює та використовує моделі толерантної поведінки і конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу та людської цивілізації.
- застосовує засоби та технології інтеркультурної взаємодії; розробляє та реалізує стратегії діяльності, поведінки та кар'єри в міжкультурному суспільстві.

10. Рекомендована література

Базова

1. Історія української культури. Навч. посіб./ За ред. О. Ю. Палової – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
2. Висоцький О.Ю. Історія української культури. Навчальний посібник. — Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. – 130 с.
3. Історія української культури : навчально-методичний посібник / Н. В. Аксьонова, А. М. Домановський, Т. О. Чугуй. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 196 с.
4. Білоцерківський В.Я., Шейко В.М. Історія української культури. Навчальний посібник (рек. МОН України) В-во: Знання, 2009. - 413 с.

5. Гороховська Т.В., Піскарьов А.І., Дубчак Л.М., Цапко О.М. Історія української культури: кредитно-модульний курс. Навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України) В-во: КНТ - 2010. - 176 с.
6. Історія української культури: Навч. посіб. – 2-ге вид., випр. Рекомендовано МОН / Шейко В.М., Білоцерківський В.Я. – К., 2010. – 271 с.

Допоміжна

1. Британ В. Культурологія: Навч. посібник / В. Британ, Т. Бруй, О. Висоцький та ін. - Дніпропетровськ, 2014. - 160 с.
2. Дещинський Л. Українська та зарубіжна культура. Навчальний посібник / Л. Дещинський, Я. Денісов, М. Скалецький, Л. Цубов, Н. Барановська, О. Макарчук. – Вид. 4-е, перероблене і доповнене. – Л.: Бескид Біт, 2009. – 304 с.
3. Гриценко Т. Культурологія. Навчальний посібник / Т. Гриценко, С. Гриценко, А. Кондратюк; за ред. Т. Гриценко. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 392 с.
4. Зотов В. Українська та зарубіжна культура. Словник культурологічних термінів / В. Зотов, А. Клімачова, В. Таран. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 269 с.
5. Матвеева Л. Культурологія: Курс лекцій: Навч. посібник / Л. Матвеева. – К.: Либідь, 2005. – 512 с.
6. Кормич Л.І., Багацький В.В. Культурологія (історія і теорія світової культури ХХ століття): Навч. посібник. - Вид. 30є. - Х.: Одиссей, 2010 - 304 с.
7. Культурологія: Навч. посіб. / В.М.Шейко. – К.:Знання, 2012. – 494 с.
8. Культурологія: Навч. посіб.: Відповіді на питання екзаменаційних білетів / Безвершук Ж.О. – К., 2010. – 326 с.
9. Культурологія: Українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. – 5-те вид., стер. Рекомендовано МОН / За ред. М.М. Заковича. – К., 2010. – 589 с.
10. Лосєв І.В., Єфименко В.В., Гриценко В.С., Левчук Л.Т. Історія світової культури. Навчальний посібник для ВНЗ (рек. МОН України).- 3-є вид. В-во: ЦУЛ, 2010. – 400 с.
11. Основи культурології: Навчальний посібник / Сандюк Л.О. –К.: ЦУЛ, 2012. – 400 с.
12. Режко В.А., Кушнерук В.А., Чорний І.В., Греченко В.А. Історія світової та української культури. Підручник. Видавництво: Літера - 2010. - 480 с.
13. Пронь Т.М. Історія української культури: Навчально-методичний посібник. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2016. – 384 с.
14. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. Навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб. і доп./ За ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника. — Львів: Світ, 2015.
7. Безклубенко С. Українська культура: погляд крізь віки. Історико-теоретичні нариси. - Ужгород: Карпати, 2006. - 512 с.
15. Греченко В. Історія світової та української культури / В.Греченко, І. Чорний, В.Кушнерук, В. Режко. – К., 2000.
16. Лавріненко Ю. Розстріляне відродження: Антологія 1917-1933: поезія-проза-драма-есе / за ред. М.К. Насика. – К., 2011.

17. Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні. Ідеї гуманізму епохи Відродження в українській філософії XV – почату XVII ст./ В.Литвинов. – К., 2000.
18. Мельник В., Яртися А. Лекції з історії світової та вітчизняної культури / за ред. проф. та проф.. – Львів, 2015.
19. Оріховський С. Напущення польському королеві (коментар М. Русина). Україна: філософський спадок століть / С.Оріховський. Хроніка. – 2000.
20. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі / С. Павличко. – К, 1997.
21. Пашук А.І. Українська церква і незалежність України / А.І. Пашук. – Л., 2003.
22. Русин М.Ю. Історія української філософії / М.Ю. Русин, С.П.Огородник, С.В. Бондар. – К., 2009.

Інформаційні ресурси

- Архітектурні стилі в Україні
<http://art.lib.kherson.ua/architectural-styles-in-ukraine.htm>
- Історія світової і вітчизняної культури Курс лекцій / Тернопіль, 2005.- 164 с.
<http://www.info-library.com.ua/books-book-92.html>
- Зязюн І., Семашко В. та ін.; Ред. М.М. Закович Культурологія: українська та зарубіжна культура. Навчальний посібник / К.: Знання, 2007.- 567 с.
<http://www.info-library.com.ua/books-book-99.html>
- Культурологія: теорія та історія культури. Навчальний посібник / За ред. І.І. Тюрменко, О.Д. Горбула. - Київ: Центр навчальної літератури, 2004.- 368 с.
<http://www.info-library.com.ua/books-book-77.html>